

volt. E munkában nemcsak a táruk munkatársai, hanem önkéntesek is, köztük három geológus egyetemi hallgató is részt vett. Hadd idézzem nevüket: Mach Péter, Szabó Péter, Várszeghi Károly. A kimentett, dokumentáció híján tudományos vizsgálatra alkalmatlan ősmaradványokat félretettük iskolai szemléltető anyagnak.

A fokozatosan visszatért tetterőnk már megnyilvánult a helyreállító építkezés során. A munkaszobák, a gyűjteményraktárak, laboratóriumok, preparatórium és a tároló bútorok tervezését már a mi elképzeléseink szerint végezték. S 1957 nyarán már hézaggpótló gyűjtéseket végeztünk, s fogadtuk és rendeztük, osztályvezetőnk külföldi múzeumokhoz, egyetemekhez és földtani intézetekhez küldött segélykérő levele nyomán az Óslénytárba mázsaszámra érkező szakkönyveket, folyóiratokat és ősmaradványokat.

Mindezek nyomán és után elérkezett 1958. december 1-je, amikor az újjáépített tárukban újra indult a tudományos és múzeumi munka.

Kecskeméti Tibor

Felhasznált irodalom. *Boros István:* The Tragedy of the Hungarian Natural History Museum. Annales Historico-Naturales Musei Nationalis Hungarici, Series nova VIII. 1957. 491-505.; *Jánossy Dénes:* Egy paleontológus 56-os emlékei. Magyar Múzeumok 1996. 4. 30-31.; *Kecskeméti Tibor:* A Természettudományi Múzeum gyűjteményei tűzvészben. Magyar Múzeumok 2006. 3. 34-37.; *Mihályi Ferenc:* Mi égett el a Nemzeti Múzeumban? Magyar Múzeumok 1996. 4. 28-29.; *Minárovics János:* A Nemzeti Múzeum 1956-os tüzeseteiről. Magyar Múzeumok 1997. 3. 37-38.

Szeleczky Zita szózata¹

Elhangzott 1956. november 14-én a buenos-airesi rádióban

Több, mint három hete küzd már az én drága hazám, Magyarország egy brutális ellenség, az orosz megszállók ellen. Egy fegyvertelen kis nép a Szovjetunió óriási katonai ereje ellen. A magyar zászló ma a szabadság jelképe a világ összes népe számára. Ezalatt a hosszú huszonkét nap alatt hányszor jött már a híradás, hogy a magyar honfiak ellenállását elfojtották. Soha nem volt igaz! Ma sem az! Magyarországot folytatja kétségbeesett küzdelmével, mert nem akar, és nem tud tovább élni az orosz megszállás, a kommunista kormány és annak titkosrendőrsége által rákényszerített embertelen életformák között. A nemzeti felkelés elnyomásáról szóló hírekkel Nyugatot és az Egyesült Nemzeteket akarják meggyőzni arról, hogy a magyar nép ügye elveszett, s számára a külföldi katonai segítség feleslegessé vált. A magyarság pedig ezalatt várja – szívszakadva várja – a szabad népek segítségét. Kétségbeesett üzeneteik eljutnak hozzánk: „*Segítsetek! KüldjeteK municiót, már nem bírjuk tovább, asszonyaink, gyermekeink harcolnak már, segítsetek! S. O. S., S. O. S.*” Nyugatot hallgat!

Az egész becsületes világ a magyarság segítségére szeretne sietni, mégsem mozdulhat senki. Az Egyesült Nemzetek mindenkit megbénít!

¹ Szeleczky Zita világhírű színművésznő szózata egy vándorkiállításban találtam rá, melyet 2009-ben Sárospatakon is bemutattak. Az írás megdöbbentő erejű, mert ma is megállja a helyét, minden sora érvényes és időszzerű, ezért tesszük közzé. Emlékeztetőül közöljük a szerző rövid életrajzát. Szeleczky Zita 1915. április 15-én látta meg a világot Nekézsenyben. A színiakadémiát mint a Nemzeti Színház ösztöndíjasa végezte el, majd 1936 és 1941 között a Nemzeti Színház rendes tagja volt. Megkapta a *Farkas-Rátkó-díjat*. A Fővárosi Operett-színházhoz szerződött 1944 elején. 1945-ben elhagyta az országot, a Népbíróság távollétében ítéletet hozott ellene. A népbírósági ítélet Petőfi Sándor *Föl a szent háborúra* című versének egy hungarista esten történt elszavalásáért járt. Az emigrációban tündöklő csillagként hordozta a megmaradás fontosságának és az összetartás erejének zászlaját. Ausztriába, majd Olaszországba ment, 1948-tól pedig Argentínában élt, ahol kezdetben a Magyar Színiárszövetség előadásain szerepelt, 1951-ben pedig megalapította az Argentínai Magyar Nemzeti Színházat. 1962-ben az USA-ba költözött. 1949 és 1984 között a világ magyarok által is lakott városait önálló műsoraival utazta körbe. 1987. július 17-én az USA elnöke, Ronald Reagan kitüntette. 1990-től hazajárt Magyarországra, a Legfelsőbb Bíróság pedig felmentette az 1947-es vádak alól, és teljes rehabilitációban részesítette, majd 1993-ban a *Magyar Köztársaság Középkeresztese* kitüntetésben részesült. 1998-ban költözött haza Magyarországra. 1999. július 12-én halálozott el, Nekézsenyben, a családi sírkertben helyezték örök nyugalomra. 2007-ben posztumusz *Magyar Örökség Díj*ban részesült. 26 film női főszerepét alakította, sok színházi szerepe volt, több kazettája és lemeze jelent meg.

Huszonkét napja egyfolytában hull a magyar vér... ömlik... olyan áradásban, hogy azt innen el sem tudjuk képzelni. Akik a harcban nem estek el, elpusztulnak a vesztőhelyen. Kádár, ez a gyilkos bábfigura, törvényszékeket állít fel, melyek tanúk nélkül, titkos üléseken ítélik el a felkelőket, s az ítéletet azonnal végrehajtják. És ki az, aki nem kelt fel ma Magyarországon a kommunisták ellen? Hiszen éppen ez volt olyan szép és csodálatos, hogy az egész nemzet egységesen harcolt, hogy egyikek voltak mindhalálig! Munkások és középosztály, bányászok és nemesség, férfiak, asszonyok, gyerekek! Egy egész ország, hihetetlen erőfeszítéssel és hősiességgel, halálával tett bizonyosságot a kommunizmus embertelenségéről, az egész világ előtt!

Ilyen elvekkkel és eszközökkel ki fogják irtani az egész magyar népet. A nemzetközi kommunizmusnak nem fáj a kiömlő magyar vér. Éppen ellenkezőleg: mindig gyűlölni fogja az Istenért, Hazáért, Szabadságért, Igazságért halni tudó magyarságot. „*A magyar kérdés, vagonkérdés*” – mondta Sztálin, s ha a világ nem lép közbe, egész nemzetünket elhurcolják Oroszországba, ahol borzalmas körülmények között, éheztetve dolgoztatják őket halálra.

Szeleczky Zita

Minden magyar család siratja meghalt szeretteit, küszöbön a kemény tél, a nép tizenkét év óta rosszul táplált, ruhátlan, a küzdelem, kivégzések, éhezés, fázás, elhurcolások, kínzások, félelem reménytelenség, és az a keserves csalódás, hogy mialatt ők az egész világért harcolnak, az állig felfegyverzett „szabad” népek segítség nélkül hagyják őket kiirtani, elpusztulni. Még ez is a magyarság lelkére nehezedik. Hogy bírhat el ennyi szenvedést egy nép? S Nyugat, az Egyesült Nemzetek, az európai NATO hidegvérrel tudják nézni, mint menetel egy nép a halálba! Egy nemzet, mely a maga életáldozatával mutatta meg a világnak, hogy mit jelent a kommunista paradicsom a gyakorlatban.

A katonai segítség lett volna a legkevesebb, amit a világnak nyújtania kellett volna a magyarságnak! A LEGKEVESEBB!!! És ugyanakkor hálásnak lenni a Teremtőnek és megköszönni a magyarságnak, hogy az ő áldozatok folytán a legrettenetesebb ellenséggel folytatott háború nem a saját országuk földjén folyik, hanem a történelem folyamán annyi magyar vérről öntözött magyar földön.

Mit csinál az UNO? Magyarorszáért nem ültek össze oly sietve, mint a közel-keleti konfliktusért, pedig ott állig felfegyverzett nemzetek állnak egymással szemben. Abban a kérdésben rögtön határoztak és odaküldték az UNO-csapatokat! Magyarországra miért nem? Számunkra csak szép szavaik vannak, miközben hagynak bennünket elvérezni?! A mi vérünk nem ér annyit, mint az olaj? Vagy a mi vérünk nem a világ vére? A mi könnyeink nem az emberiség könnyei? Miért nem kapunk katonai segítséget? A mi vérünket nem használja fel Anglia, hogy lerohanhassa Egyiptomot? S a mi népünk élethalálharca szolgálhatja a nagyszerű propagandát az amerikai elnökválasztáshoz? Magyarországot hidegen mérlegelve, tervszerűen áldozzák fel az idegen érdekekért!

Ha az UNO nem volna, Magyarország már régen szabad lenne, mert a világ összes becsületes nemzete segítségére sietett volna. Mire való az UNO, ha nem tudja határozatát érvényesíteni? Ha nincs erkölcsi ereje a szovjettel szemben, mi értelme van fennállásának? Miért nincs bátorsága kimondani: „*Megbuktunk, tehát feloszlunk, hogy a népek, amelyek segíteni akarnak Magyarországnak, szabadon tehessék, amit akarnak!*” Mire való az UNO, ha nem tud megvédeni egy országot, mely saját véleménye és határozata szerint a védelemre méltó és jogos! Ha nem képes megakadályozni az orosz önkéntesek Közel-Keletre való küldését, mi jögon akadályozza meg, hogy más országok önkéntesei segítsék a magyarságot? Úgy látszik, az UNO csak azért van, hogy biztosítsa a szovjetet, nyugodtan folytathatja kegyetlen politikáját Magyarországon, megtorlástól nem kell tartania, mert az UNO paralizál minden népet! Igazság ez? S hogy tárgyalhat az UNO egy bábelnökkel, egy gyilkossal, akit a tankokkal és repülőgépekkel elnyomott magyar nép, az éhez és fázó, bilincsbbe vert, haldokló magyar nép nem ismer el vezetőjeként! S a szabad világon élő UNO elismeri?!

Mi történik az UNO-ban? Pár napja még óriási többséggel rendelték el az orosz csapatok kivonulását Magyarországról, s ma ezzel a népgyilkos bábbal képesek tárgyalni?!

A magyar népen elkövetett embertelen gyilkosságért az UNO és Moszkva egyformán felelősek! Csak a gyilkosság módjában van közöttük különbség! Én nem hiszem el, hogy az UNO nem tud segíteni Magyarországnak: NEM AKAR segíteni! S ebben az esetben nincs létezési joga!

Fölemelem szavam hazám védelmében az UNO GYENGESEGE és TEHETETLENSÉGE ellen! És kérem a világon szétszórt összes magyar asszonyt, hogy csatlakozzanak hozzám. Ígérjük, hogy nem hagyunk addig nyugtot az UNO-nak, míg ki nem harcoljuk a következőket: *Követeljük, hogy küldjenek azonnal rendőrcsapatokat Magyarországra, hogy megakadályozzák a magyar nép további gyilkolását és elhurcolását! Nemzetközi bizottság küldését kérjük, mely ellenőrzi, hogy a magyar népnek küldött segítség valóban a szükségét szenvedő és éhező néphez érkezik! Követeljük, hogy ne ismerjék el, és ne tárgyaljanak a gyilkos Kádárral, akit a magyar nép sohasem ismer el! Követeljük a deportált magyarok azonnali visszaadását!*

A világ valamennyi asszonya! Annyi szeretettel közeledtetek hozzánk, annyiszor kérdeztétek, mi módon segíthetnétek nekünk a leghathatósabban? Most itt a pillanat, hogy megmentsek Magyarországot!

Fel fogom olvasni előttek azoknak a röplapoknak a szövegét, amelyeket tegnap, a küzdelem 22. napján szórt szét a magyar ifjúság Budapest utcáin:

„Magyarok! Ne dolgozzatok a megszállóknak! Beosztjuk ételadagjainkat, segíteni fogjuk egymást, megmutatjuk, hogy e nehéz órákban egyek vagyunk. Szabadságunk, becsületünk forog kockán! A világ szemé rajtunk! Nem hátrálunk meg!” Aláírás: *„A magyar ifjúság, mely harcol tovább.”* Több mint három hét után éhezve, fázva, harcolva – így tudnak beszélni! Csodálatos nemzet! Én drága népem! Csodállak és szeretlek! Szeretlek kétségbeesetten, mindhalálig! Odaadnám érted az életemet, szívesen, hogy megmentselek!

Magyar asszony vagyok, s nem bírom, nem tudom kimondani azt a szót, hogy minden elveszett – én nem temetem el népemet! Mikor a férfiak azt mondják, hogy elérkezett a vég, akkor nekünk, nőknek kell erőseknek lennünk és elkezdenünk a küzdelmet!

Asszonyok! Segítetek nekünk! Ha velünk éreztek, írjatok, táviratozzatok (egyéniileg, vagy egyesületeiken át) az UNO-nak New Yorkba, vagy saját országotok UNO-beli képviselőjéhez – és követeljétek ugyanazokat a pontokat, amit mi követelünk Magyarország számára!

Asszonytestvérem! Bárhol élj a világon! Sírva kérlek, segíts megmenteni Magyarországot! Ne hagyd a levélírást holnapra, vedd a papírt, tollat, most rögtön! Ne mondd azt, hogy a te leveled nem használ semmit, hogy az nem fogja befolyásolni az UNO-t, vagy nem változtathatja meg a végzetet! Nincs „nem”, nincs „talán”, nincs „már úgymint késő”. Csak hit van és cselekvés! Isten, Krisztus néz rád és várják leveledet! Honnan tudod, hogy nem éppen a te leveled lesz az, amely megakadályozza százezrek elhurcolását és azt, hogy anyák elveszítsék fiaikat, gyermekek apáikat? Isten a te leveleden át változtathatja egy nemzet hihetetlen szenvedését nyugodt boldogsággá, a sirást nevetéssé, s rád hullatja vissza áldásként, amit teszel!

Argentín asszonyok! Világ asszonyai! Írjatok! Segítetek megmenteni Magyarországot! Magyarország soha nem fogja elfelejteni a segítségeteket!

Közzéteszi: *Fehér József*

Illyés Gyula '56-os naplóját¹ olvasva

Milyen a jó napló? Izgalmas, érdekes és tanulságos, természetesen az olvasó szempontjából. Ez pedig elsősorban azon múlik, hogy milyen események történtek a napló írójával, valamint hogy mennyire tudta érdekesen leírni a vele történeteket, s azok kísérőjelenségeit – a kiváltott gondolatokat, a feltámadt emlékeket, s az eseményekkel járó információkat. De a hangsúly a jó íráskészségen van. Ha Széchenyi Zsigmond elhibázott egy nyulat, azt vadásznaplójában izgalmasabban írta meg, mint sok vadász három tigris leterítését.

Illyés Gyula naplójegyzeteinek 1929-cel kezdődődő sorozata régóta kedves könyveim közé tartozik, amit újra és újra szívesen veszek elő pihentető és egyben emlékeztetfrissítő olvasmányak, különösen

¹ *Illyés Gyula: Naplójegyzetek 1956–1957. Atlantisz sorsára jutottunk. Illyés Mária előszavával. Szerk.: Illyés Mária és Horváth István. Magyar Művészeti Akadémia–Magyar Szemle, Bp., 2016. 264 old.*